ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ІРПІНСЬКИЙ ЮРИДИЧНИЙ ЧАСОПИС

Науковий журнал

Випуск 4 (17)

Ірпінь ● ДПУ ● 2024

ISSN 2617-4154
УДК 34:33(477)(08)

Засновник: Університет державної фіскальної служби України
Заснований 2018 року
Продовжуване видання (виходить у міру накопичення матеріалу)
Мови видання: українська, англійська
Ідентифікатор друкованого медіа: R30-02576
Рекомендовано до друку та поширення через мережу «Інтернет» рішенням Вченої ради Державного податкового університету (протокол № 5 від 30.10.2024)

Редакційна колегія: д-р юрид. наук, професор *В. В. Топчій* (голов. ред.); канд. юрид. наук, доцент *О. М. Бодунова* (заст. голов. ред.); д-р юрид. наук, с.н.с. *Н. Б. Новицька* (заст. голов. ред.); канд. юрид. наук, доцент *Н. А. Луґіна* (відп. секретар); д-р юрид. наук, доцент, *Ю. І. Аністратенко*; д-р юрид. наук, професор *В. Т. Білоус*; д-р юрид. наук, професор *С. В. Бобровник*; д-р юрид. наук, професор *О. Г. Боднарчук*; д-р юрид. наук, професор *Л. М. Касьяненко*; д-р юрид. наук, професор *О. Є. Костюченко*; д-р юрид. наук, професор *Н. А. Литвин*; д-р юрид. наук, професор *Т. О. Мацелик*; д-р юрид. наук, професор *Н. В. Никитченко*; д-р юрид. наук, професор *А. М. Новицький*; канд. юрид. наук, доцент *Л. В. Омельчук*; д-р юрид. наук, професор *О. П. Рябченко*; д-р юрид. наук, доцент *Ю. Ю. Рябченко*; д-р юрид. наук, професор *П. В. Цимбал*; д-р юрид. наук, професор *І. В. Чеховська*; д-р юрид. наук, професор *А. Є. Шевченко*; д-р юрид. наук, професор *Асар Іса огли Садигов* (Азербайджан), *Janusz Orlowski*, doctor nauk prawnych UniwersytetWarmińsko-Mazurski w Olsztynie (Poland).

Ірпінський юридичний часопис : науковий журнал / редкол. : В. В. Топчій (голов. ред.) та ін. – Ірпінь : Державний податковий університет, 2024. – Випуск 4 (17). – 300 с. – (Серія : право).

У виданні вміщені наукові статті, присвячені актуальним проблемам юридичної науки та практики.

Науковий журнал започатковано з метою опублікування результатів наукових досліджень проблем правової науки, теоретико-прикладних проблем правового забезпечення фіскальної політики держави, удосконалення законодавства та правозастосування.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів та всіх, хто цікавиться проблемами теорії права та правозастосування.

Науковий журнал індексується в Google Scholar,

Національною бібліотекою України імені В. І. Вернадського.

Розміщений на відкритій інформаційній платформі OJS Державного податкового університету.

DOI (digital object identifier) – цифровий індикатор об'єкта привласнюється науковим статтям видання.

Редакція журналу веде систематичну роботу із включення наукового видання до міжнародних електронних бібліотек, каталогів та наукометричних баз даних з метою входження в світовий науковий інформаційний простір, підвищення рейтингу журналу та індексів цитування його авторів. Наразі редколегія провадить роботу щодо входження збірника у Scopus та Web of Science.

Адреса редакційної колегії:
Україна, 08205, Ірпінь, Київська обл., вул. Університетська, 31,
e-mail: irpin-yur-chas@ukr.net

Використання опублікованих у збірнику матеріалів дозволяється за умови обов'язкового посилання на джерело інформації.

У разі посилання на матеріали збірника наукових праць «Ірпінський юридичний часопис» потрібно використовувати транслітеровану назву «Irpinskyi yurydychnyi chasopys», або «Irpin legal chronicles».

© Державний податковий університет, 2024

STATE TAX UNIVERSITY

IRPIN LEGAL CHRONICLLES

The Scientific Journal

Issue 4 (17)

Irpin ● STU ● 2024

ISSN 2617-4154
UDC 34:33(477)(08)

Founder: University of the State Fiscal Service of Ukraine
The scientific journal «Irpin legal chronicles» was founded in 2018

Continued edition (released with the accumulation of material)
Languages of edition: Ukrainian, English

Print media identifier: R30-02576

Recommended for printing and Internet distribution by the decision of the Academic Council of the State Tax University (protocol № 5, 30.10.2024)

Editorial Board: Dr., Professor *V. V. Topchiy* (Editor-in-chief); Ph.D. in Law, Docent *O. M. Bodunova* (deputy Ed.); senior researcher *N. B. Novytska* (deputy Ed.); Ph.D. in Law, Docent, *N. A. Lugina* (co-ed.); Dr., Associate Professor, *Yu. I. Anistratenko*; Dr., Professor *V. T. Bilous*; Dr., Professor *S. V. Bobrovnik*; Dr., Professor *O. G. Bodnarchuk*; Dr., Professor *L. M. Kas'yanenko*; Dr., Professor *O. E. Kostyuchenko*; Dr., Professor *N. A. Lytvyn*; Dr., Professor *T. O. Matselyk*; Dr., Professor *N. V. Nikitchenko*; Dr., Professor *A. M. Novytsky*; Ph.D. in Law, Docent *L. V. Omelchuk*; Dr., Professor *O. P. Ryabchenko*; Dr., Associate Professor *Yu. Yu. Ryabchenko*; Dr., Professor *P. V. Tsymbal*; Dr., Professor *I. V. Chekhovska*; Dr., Professor *A. Eu. Shevchenko*; Dr., Professor *Asar Isa ogly Sadygov* (Azerbaijan), *Janusz Orłowski*, doctor nauk prawnych UniwersytetWarmińsko-Mazurski w Olsztynie (Poland).

Irpin legal chronicles : The Scientific Journal / Editorial Board : V. V. Topchiy (Editor-in-chief) and others. – Irpin : State Tax University, 2024. – Issue 4 (17). – 300 p. – (Series : Law).

The edition contains scientific articles devoted to the actual problems of legal science and practice.

The scientific journal was founded with the purpose of publishing the results of researches on problems of legal science, theoretical and applied problems of legal provision of the state fiscal policy, improvement of legislation and law enforcement.

The journal is intended for researchers, lecturers, postgraduates, students and anyone who is interested in law theory and law enforcement.

The Scientific Journal is indexed by Google Scholar,

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine.

The scientific journal is located on the open information platform OJS of the State Tax University.

DOI digital object identifier is assigned to the scientific articles of the edition.

The editorial board carries out systematic work on integration of the scientific edition to the international electronic libraries, catalogs and scientometric databases with the purpose of entering the world scientific information space, increasing the rating of the journal and the citation indices of its authors. The editorial board is currently working on the inclusion of the scientific journal in Scopus and Web of Science.

Address of the editorial board:
31, Universitetskaya str., Irpin, Kyiv region, Ukraine, 08205
e-mail: irpin-yur-chas@ukr.net

The use of the materials published in the journal is allowed in case of obligatory referring to an information source.

Referring to the materials of the scientific journal «Irpin legal chronicles» one must use the transliterated title «Irpinskyi yurydychnyi chasopys» or «Irpin legal chronicles».

© State Tax University, 2024

ЗМІСТ

Теорія та історія держави і права

Бодунова О. М., Яцик Т. П.
Особливості реалізації права на доступ до інформації
щодо правотворчої діяльності (в контексті ст. 6
Закону України «Про правотворчу діяльність»)..... 11

Вітюк Д. Л., Підгородецький В. О., Лугін С. В.
Захист та реалізація прав українських військовополонених в умовах сьогодення..... 19

Волошин М. В.
Взаємодія релігії та права в релігійно-правовому регулюванні:
юридичний та релігієзнавчий аналіз..... 28

Косілова О. І., Кримчанін Б. А.
Порушення прав і свобод людини та громадянина на тимчасово
окупованих територіях України в умовах повномасштабного вторгнення рф..... 35

Савченко Д. О.
Делеговане правосуддя в церковному судочинстві в Середні віки..... 45

Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Гончаренко А. В.
Латентність ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів):
поняття, причини виникнення та методи запобігання..... 53

Ковальова М. В., Шевченко А. О.
Проблеми інституційної спроможності митних органів щодо здійснення
протидії та попередження контрабанди й порушення митних правил..... 67

Мілімко Л. В.
Докази в кримінальному провадженні та провадженні про адміністративні
правопорушення: порівняльно-правовий аналіз..... 77

Новицька Н. Б., Новицький А. М.
Відповідальність за податкові правопорушення великих платників податків..... 86

Сало П. І.
Момент виникнення бюджетної заборгованості з відшкодування
податку на додану вартість у процедурі судового оскарження..... 94

Терепа С. В.
Відповідальність у сфері оподаткування за Податковим кодексом України..... 104

Сидорчук Л. А., Єфіменко В. О.
Поняття «державний зовнішній фінансовий контроль»..... 113

Шарандін О. О.
Порівняльно правові аспекти визначення фінансово-правового статусу
політичних партій в Україні та закордонних державах
(практика Польщі та Німеччини)..... 123

Цивільне право і цивільний процес; трудове право; сімейне право; міжнародне приватне право

Лаговська Н. В., Романенкова А. Ю.
Удаваний договір дарування як порушення права
переважної купівлі частки в спільній частковій власності 134

Костюченко О. Є.
Зміна парадигми у стратегії виживання
(на прикладі соціально-трудових відносин).
Частина 2: зміст та обсяг соціально-трудових прав 142

Котович І. О.
Проблеми застосування інституту додаткового рішення в цивільному процесі 155

Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право

Камінський С. В.
Кримінально-правове забезпечення запобігання контрабанди:
зарубіжний досвід 163

Касьянов І. О.
Примирення з неповнолітнім підозрюваним:
кримінологічний аспект правосуддя, дружнього до дитини 171

Клименко І. Ю.
Механізм реалізації заходів запобігання розбоїв, вчинених неповнолітніми 183

Секо С. О.
Кримінологічна характеристика організованої злочинності у сфері економіки 191

Третяк В. В.
Кримінально-правова охорона господарських відносин 200

Чекараміт К. С.
Кримінологічна характеристика сучасної злочинності неповнолітніх 210

Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

Кухленко Д. С.
Відеоконференція в судовому засіданні як механізм реалізації
захисту суб'єктів кримінального провадження 217

Лугіна Н. А., Покорська Я. І.
Спеціальне досудове розслідування в умовах воєнного стану в Україні 225

Омельчук Л. В., Гулієва З. Н.
Реалізація права на правову допомогу в кримінальних провадженнях
щодо воєнних злочинів в Україні 234

Топчій В. В.
Молекулярно-генетична експертиза в кримінальному процесі
в умовах воєнного стану 245

Мілевський О. П., Тарасюк Т. І.
Провадження окремих слідчих (розшукових) дій
у кримінальних провадженнях проти довкілля 252
Свінцицький А. В.
Зарубіжний досвід забезпечення процесуальних гарантій захисту
прав і законних інтересів особи під час кримінального провадження 260

Міжнародне право
Анісімова М. Ф., Кононенко В. П.
Міжнародна екологічна безпека в умовах агресивної війни росії проти України:
поняття, наявні проблеми та реакція світової спільноти 268
Чернецька О. В.
Воєнні злочини в системі кримінально протиправних посягань:
міжнародна та європейська практика 282
Фокін Я. Ф.
Відповідальність за порушення норм міжнародного гуманітарного права
під час російської військової агресії: Міжнародний кримінальний суд
як механізм притягнення Росії до відповідальності 290

CONTENTS

Theory and history of state and law; constitutional law

Bodunova O. M., Yatsyk T. P.
Features of implementation of the right to access to information regarding law-making activity (in the context of article 6 of the law of Ukraine «On law-making activity») 11

Vityuk D. L., Pidhorodetskyi V. O., Luhin S. V.
Protection and realization of the rights of ukrainian prisoners of war in today's conditions 19

Voloshin M. V.
Interaction of religion and law in religious and legal regulation: legal and religious studies analysis 28

Kosilova O. I., Krymchanin B. A.
Violation of human and civil rights and freedoms in the temporarily occupied territories of Ukraine during the full-scale invasion of the russian federation 35

Savchenko D. O.
Delegated justice to the ecclesiastical judiciary in the Middle Ages 45

Administrative law and process; financial law; informational law

Honcharenko A. V.
Dark figure of evasion of taxes, fees (mandatory payments): definition, reasons, ways of prevention 53

Kovalyova M. V., Shevchenko A. O.
Problems of institutional capacity of customs authorities in countering smuggling and violation of customs rules and their prevention 67

Milimko L. V.
Evidence in criminal proceedings and proceedings on administrative offenses: comparative legal analysis 77

Novytska N. B., Novytskii A. M.
Responsibility for tax offenses of large tax payers 86

Salo P. I.
The moment of occurrence of budget debt for reimbursement of value added tax in the procedure of judicial appeal 94

Terepa S. V.
Responsibility in the field of taxation according to the Tax Code of Ukraine 104

Sydorchuk L. A., Yefimenko V. O.
The concept of «state external financial control» 113

Sharandin O. O.
Comparative and legal aspects of the identification of the financial and legal status of political parties in Ukraine and foreign states (practice of Poland and Germany) 123

Civil law and civil procedure; family law; international private law

Lagovska N. V., Romanenkova A. Yu.
Fraudulent gift deed as a breach of the right of pre-emptive purchase
of a share in joint shared ownership 134

Kostiuchenko O. Ye.
Paradigm shift in survival strategy (on the example of social and labor relations).
Part 2: content and scope of social and labor rights 142

Kotovych I. O.
Problems of application of the additional decision institute in a civil process 155

Criminal law and criminology; Penal law

Kaminsky S. V.
Criminal law enforcement of smuggling prevention: foreign experience 163

Kasianov I. O.
Reconciliation with a juvenile suspect:
a criminological perspective on child-friendly justice 171

Klymenko I. Yu.
Mechanism for implementation of measures for the prevention
of robbery committed by minors 183

Seco S. O.
Criminology characteristics of organized crime in the economic sphere 191

Tretyak V. V.
Criminal protection of economic relations 200

Chekaramit K. S.
Criminology characteristics of modern juvenile crime 210

*Criminal procedure and criminalistics; forensic examination;
operational-search activity*

Kukhlenko D. S.
Video conference at the court as a mechanism for implementing
the protection of the subjects of criminal proceedings 217

Luhina N. A., Pokorska Ya. I.
Special pre-trial investigation in the conditions of martial law in Ukraine 225

Omelchuk L. V., Huliieva Z. N.
Implementation of the right to legal assistance in criminal proceedings
regarding war crimes in Ukraine 234

Topchii V. V.
Molecular and genetic expertise in a criminal process under
the conditions of the state of martial 245

Milevskyi O. P., Tarasiuk T. I.
Conduct of individual investigators (search) actions
in criminal proceedings against the environment 252
Svintsytskyi A. V.
Foreign experience in providing procedural guarantees
of the protection of the rights and legal interests
of a person during criminal proceedings 260

International law

Anisimova M. F., Kononenko V. P.
International environmental security in the conditions
of russia's aggressive war against Ukraine: concepts,
existing problems and the world community's reaction 268
Chernetska O. V.
War crimes in the system of criminal offences: international and european practice 282
Fokin Ya. F.
Responsibility for violations of international humanitarian law
during russian military aggression: the International Criminal Court
as a mechanism for holding Russia to accountability..... 290

Теорія та історія держави і права

УДК 340.13
DOI 10.33244/2617-4154.4(17).2024.11-18

О. М. Бодунова,
д-р юрид. наук, доцент,
e-mail: olesalasuk@gmail.com
ORCID ID 0000-0001-9179-5985;
Т. П. Яцик,
канд. юрид. наук, доцент,
Державний податковий університет
e-mail: zvezda171088@gmail.com
ORCID ID 0000-0003-4207-4633

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ДОСТУП ДО ІНФОРМАЦІЇ ЩОДО ПРАВОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (В КОНТЕКСТІ СТ. 6 ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ПРАВОТВОРЧУ ДІЯЛЬНІСТЬ»)

У статті розглянуто особливості реалізації права на доступ до інформації щодо правотворчої діяльності в контексті ст. 6 Закону України «Про правотворчу діяльність». Одним із ключових завдань правотворчої діяльності в Україні є адаптація національного законодавства до міжнародних стандартів. Це охоплює не лише врахування положень універсальних міжнародних конвенцій, договорів та актів, прийнятих впливовими міжнародними організаціями, такими як ООН, ЮНЕСКО, ЮНСІТРАЛ, але й дотримання принципів і стандартів acquis communautaire – нормативно-правової системи Європейського Союзу.

Цей процес охоплює гармонізацію українських законів з правовими нормами ЄС, а також їх імплементацію з метою забезпечення однакових стандартів і підходів. Така адаптація має сприяти інтеграції України в європейський правовий простір, що передбачає дотримання європейських принципів, таких як верховенство права, захист прав людини, економічні свободи тощо.

Останнім часом в Україні правотворчій діяльності приділяється все більше уваги. Після прийняття Закону України «Про правотворчу діяльність», який уперше законодавчо закріпив процес творення права в нашій державі, важливе значення мають гарантії на

© Бодунова О. М., Яцик Т. П., 2024

доступ до інформації щодо правотворчої діяльності, які дають змогу зробити цей процес максимально прозорим.

Охарактеризовано законодавчі гарантії забезпечення права на доступ до інформації щодо правотворчої діяльності, а саме: 1) обов'язок суб'єктів правотворчої діяльності надавати та оприлюднювати інформацію щодо правотворчої діяльності в порядку, обсягах та строки (терміни), визначені законом; 2) доступ до засідань представницьких суб'єктів правотворчої діяльності в порядку, визначеному законодавством України; 3) здійснення державного та громадського контролю за дотриманням права на доступ до інформації щодо правотворчої діяльності; 4) визначення законом юридичної відповідальності за порушення законодавства України про доступ до публічної інформації.

Підсумовано, що законодавством передбачено достатні гарантії забезпечення права на доступ до публічної інформації. Проте, аналізуючи норми права, виникає питання, що охоплює «інформація щодо правотворчої діяльності». Задля усунення цієї прогалини потрібно законодавчо визначити її перелік.

Ключові слова: *правотворчість, нормотворчість, право на доступ до інформації, нормативно-правовий акт, право на доступ до інформації щодо правотворчої діяльності, гарантії.*

Постановка проблеми. Правотворча діяльність у теорії права – це процес створення, змінення, призупинення або скасування правових норм, який здійснюється уповноваженими суб'єктами, такими як державні органи та суб'єкти громадянського суспільства [1, с. 342]. Водночас на перше і найбільш загальне уявлення про правотворчу діяльність указує сам термін «правотворча діяльність» – як на певний вид діяльності, що є формою інтелектуально-вольової активності людини, пов'язаної з правом, зокрема з творенням права.

Одним із ключових завдань правотворчої діяльності в Україні є адаптація національного законодавства до міжнародних стандартів. Це охоплює не лише врахування положень універсальних міжнародних конвенцій, договорів та актів, прийнятих впливовими міжнародними організаціями, такими як ООН, ЮНЕСКО, ЮНСІТРАЛ, але й дотримання принципів і стандартів acquis communautaire – нормативно-правової системи Європейського Союзу.

Цей процес охоплює гармонізацію українських законів з правовими нормами ЄС, а також їх імплементацію з метою забезпечення однакових стандартів і підходів. Така адаптація має сприяти інтеграції України в європейський правовий простір, що передбачає дотримання європейських принципів, таких як верховенство права, захист прав людини, економічні свободи тощо.

Останнім часом в Україні правотворчій діяльності приділяється все більше уваги. Після прийняття Закону України «Про правотворчу діяльність», який уперше законодавчо закріпив процес творення права в нашій державі, важливе значення мають гарантії на доступ до інформації щодо правотворчої діяльності, які дають змогу зробити цей процес максимально прозорим. Саме тому є доцільним, актуальним і своєчасним дослідження вищевказаних питань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Суттєве значення в розумінні цієї проблематики мають загальнотеоретичні праці вчених С. Алексєєва, Д. Бахраха, В. Копєйчикова, А. Малька, Н. Матузова, В. Сорокіна, Л. Томаша, Л. Явича, які розкрили концептуальні засади інституту правотворчості загалом. Не менш важливими для ознайомлення є також загальнотеоретичні праці й сучасних фахівців теорії держави та права: С. Гусарєва, М. Кельмана, О. Мурашина, О. Тихомирова, М. Цвіка тощо, які надали нові інтерпретації загальнотеоретичним засадам інституту правотворчості.

Постановка завдання. Метою цього дослідження є теоретичний аналіз та розгляд гарантій права на доступ до інформації щодо правотворчої діяльності в контексті ст. 6 Закону України «Про правотворчу діяльність».

Виклад основного матеріалу. Під гарантіями розуміються законодавчо закріплені засоби захисту суб'єктивних прав громадян та організацій, способи їх реалізації, а також засоби забезпечення законності й охорони правопорядку, інтересів особи, суспільства і держави.

Гарантії забезпечення права на доступ до інформації щодо правотворчої діяльності – це система норм, принципів та вимог, які забезпечують процес дотримання прав і законних інтересів людини в сфері доступу до інформації щодо правотворчої діяльності. Метою гарантій є забезпечення найсприятливіших умов для реалізації конституційно закріпленого права людини на доступ до інформації.

Закріплене Конституцією України від 28 червня 1996 року право на інформацію передбачено насамперед законами України від 2 жовтня 1996 року № 393/96-ВР «Про звернення громадян», від 2 жовтня 1992 року № 2657-XII «Про інформацію», від 13 січня 2011 року № 2939-VI «Про доступ до публічної інформації» та іншими нормативно-правовими актами.

Закон України від 2 жовтня 1992 року № 2657-XII «Про інформацію» встановлює, що кожен має право на вільне одержання, використання, поширення, зберігання та захист інформації, необхідної для реалізації своїх прав, свобод і законних інтересів [2].

Відповідно до статті 1 Закону України від 2 жовтня 1992 року № 2657-XII «Про інформацію» під інформацією розуміються будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді. Право на інформацію охороняється законом, а держава гарантує всім суб'єктам інформаційних відносин рівні права і можливості доступу до інформації. Це означає, що незалежно від ознак раси, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних або інших ознак суб'єкти інформаційних відносин мають рівні права на доступ до інформації [2].

Стаття 1 Закону України від 2 жовтня 1996 року № 393/96-ВР «Про звернення громадян» передбачає, що громадяни України мають право звернутися до органів державної влади, місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, засобів масової інформації, посадових осіб відповідно до їх функціональних обов'язків із зауваженнями, скаргами та пропозиціями, що стосуються їх статутної діяльності, заявою або клопотанням щодо реалізації своїх соціально-економічних, політичних та особистих прав і законних інтересів та скаргою про їх порушення [3].

Відповідно до ст. 6 Закону України «Про правотворчу діяльність» право на доступ до інформації щодо правотворчої діяльності гарантується:

1. Обов'язком суб'єктів правотворчої діяльності надавати та оприлюднювати інформацію щодо правотворчої діяльності в порядку, обсягах та строки (терміни), визначені законом [4]. Для забезпечення права на доступ до інформації щодо правотворчої діяльності всі суб'єкти правотворчої діяльності зобов'язані надавати та оприлюднювати інформацію щодо зазначеної діяльності в порядку, обсягах та строки (терміни), визначені законом. Це означає, що законодавством визначено порядок здійснення та забезпечення права кожного на доступ до інформації, яка перебуває у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених законом, та інформації, що становить суспільний інтерес (преамбула Закону України «Про доступ до публічної інформації»). Публічна інформація є відкритою, крім випадків, установлених законом. На практиці це означає, що насамперед діє презумпція, відповідно до якої вся публічна інформація вважається не секретною (відкритою), якщо інше не встановлено законом.

Варто зауважити, що в основі такої презумпції відкритості публічної інформації лежить принцип прозорості та відкритості діяльності суб'єктів владних повноважень.

Іншим принципом, який забезпечує відкритість публічної інформації, є принцип вільного отримання, поширення та будь-якого іншого використання інформації, яка вже була надана або оприлюднена відповідно до Закону України від 13 січня 2011 року № 2939-V «Про доступ до публічної інформації» [5].

Презумпція відкритості також передбачає, що будь-які обмеження доступу до публічної інформації повинні мати винятковий характер і бути чітко визначеними відповідними законами.

2. Доступом до засідань представницьких суб'єктів правотворчої діяльності в порядку, визначеному законодавством України, крім випадків, передбачених частиною третьою цієї статті. Гарантії права на доступ до інформації щодо правотворчої діяльності забезпечуються ще й можливістю доступу до засідань представницьких суб'єктів правотворчої діяльності в порядку, визначеному законодавством України, крім випадків, що забороняють це (з метою захисту таємної, конфіденційної та/або службової інформації доступ до інформації щодо правотворчої діяльності обмежується відповідно до Конституції України від 28 червня 1996 року та/або закону).

3. Здійсненням державного та громадського контролю за дотриманням права на доступ до інформації щодо правотворчої діяльності. Однією з гарантій забезпечення права на доступ до інформації щодо правотворчої діяльності є здійснення державного та громадського контролю за дотриманням права на доступ до інформації щодо правотворчої діяльності. Відповідно до статті 17 Закону України від 13 січня 2011 року № 2939-V «Про доступ до публічної інформації» громадський контроль за забезпеченням розпорядниками інформації доступу до публічної інформації здійснюється депутатами місцевих рад, громадськими організаціями, громадськими радами, громадянами особисто через проведення відповідних громадських слухань, громадської експертизи тощо. Державний контроль за забезпеченням розпорядниками інформації доступу до інформації здійснюється відповідно до закону.

4. Визначенням законом юридичної відповідальності за порушення законодавства України про доступ до публічної інформації. Однією з гарантій дотримання права на інформацію є встановлення відповідальності за порушення законодавства про інформацію. Зокрема, відповідно до статті 7 Закону України від 2 жовтня 1992 року № 2657-XII «Про інформацію» суб'єкт інформаційних відносин може вимагати усунення будь-яких порушень його права на інформацію. Відповідно до ст. 3 Закону України від 13 січня 2011 року № 2939-V «Про доступ до публічної інформації» право на доступ до публічної інформації гарантується встановленням юридичної відповідальності за порушення законодавства про доступ до публічної інформації. Відповідно до ч. 1 ст. 27 Закону України від 2 жовтня 1992 року № 2657-XII «Про інформацію» порушення законодавства України про інформацію зумовлює дисциплінарну, цивільну, адміністративну або кримінальну відповідальність згідно із законами України.

У статті 23 Закону України від 13 січня 2011 року № 2939-V «Про доступ до публічної інформації» законодавець установлює право на оскарження рішень, дій чи бездіяльності розпорядників інформації.

Крім того, ст. 6 Закону України «Про правотворчу діяльність» визначає способи забезпечення відкритості засідань представницьких суб'єктів правотворчої діяльності. Такими способами відповідно до цього Закону є: трансляція засідань аудіовізуальними медіа, онлайн-медіа, онлайн-трансляція, публікації стенограм засідань, а також розміщення інформації на офіційних вебсайтах суб'єктів правотворчої діяльності [4].

Доступ до інформації забезпечується за рахунок систематичного та оперативного оприлюднення розпорядниками інформації, зокрема:

– в офіційних друкованих виданнях;

– на офіційних сайтах Верховної Ради України та інших державних органів у мережі «Інтернет»;

– на Єдиному державному вебпорталі відкритих даних та інших подібних ресурсах;

– на офіційних сторінках у соцмережах;

– будь-яким іншим способом.

Найпоширенішими та найзручнішими джерелами публічної інформації є офіційні сайти розпорядників публічної інформації та інші різноманітні вебресурси, створені органами державної влади та органами місцевого самоврядування або підпорядкованими їм підприємствами. Вони дають змогу отримувати інформацію 24 години на добу 7 днів на тиждень і забезпечують доступ до інформації в будь-якій частині світу.

Інформацію у формі відкритих даних розпорядники зобов'язані оприлюднювати та регулярно оновлювати не лише на своїх сайтах, але й на Єдиному державному вебпорталі відкритих даних.

Закон також перераховує випадки обмеження доступу до інформації щодо правотворчої діяльності. Зокрема, доступ до такої інформації, що обмежується відповідно до Конституції України від 28 червня 1996 року та/або закону з метою захисту таємної, конфіденційної та/або службової інформації.

Відповідно до статті 34 Конституції України від 28 червня 1996 року реалізація прав на доступ до інформації щодо правотворчої діяльності може бути обмежена

законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя [6].

Відповідно до Закону України від 13 січня 2011 року № 2939-V «Про доступ до публічної інформації» під таємною інформацією розуміється інформація, доступ до якої обмежується, згідно із Законом, розголошення якої може завдати шкоди особі, суспільству і державі. Таємною визнається інформація, яка містить державну, професійну, банківську, розвідувальну таємницю, таємницю досудового розслідування та іншу передбачену законом таємницю.

Під конфіденційною інформацією потрібно розуміти інформацію, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень, та яка може поширюватись у визначеному ними порядку за їхнім бажанням відповідно до передбачених ними умов. Не може бути віднесена до конфіденційної інформація: 1) про стан довкілля; 2) про якість харчових продуктів і предметів побуту; 3) про аварії, катастрофи, небезпечні природні явища та інші надзвичайні події, що сталися або можуть статися і загрожують здоров'ю та безпеці громадян; 4) що становить суспільний інтерес (суспільно необхідна інформація) [5].

Відповідно до стаття 9 Закону України від 13 січня 2011 року № 2939-V «Про доступ до публічної інформації» до службової може належати така інформація:

1) що міститься в документах суб'єктів владних повноважень, які становлять внутрівідомчу службову кореспонденцію, доповідні записки, рекомендації, якщо вони пов'язані з розробкою напряму діяльності установи або здійсненням контрольних, наглядових функцій органами державної влади, процесом прийняття рішень і передують публічному обговоренню та/або прийняттю рішень;

2) зібрана в процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни, яку не віднесено до державної таємниці.

Менш поширеним, але найефективнішим способом отримання публічної інформації є відвідування засідань колегіальних суб'єктів владних повноважень, наприклад, комітетів Верховної Ради України, сесій місцевих рад тощо.

Так, частина друга статті 44 Закону України від 4 квітня 1995 року № 116/95-ВР «Про комітети Верховної Ради України» на додаток до гарантій, передбачених Законом України від 13 січня 2011 року № 2939-V «Про доступ до публічної інформації», передбачає, що засідання комітетів Верховної Ради України проводяться відкрито і гласно, крім випадків, коли за рішенням комітету проводиться закрите засідання. На відкритих засіданнях комітетів присутні особи мають право здійснювати звукозапис, кіно-, фото- і відеозйомку, трансляцію засідань по радіо і телебаченню, онлайн-трансляцію в мережі «Інтернет» та/або інших мережах передачі даних у спосіб, що не заважає проведенню засідань комітетів і після попередження про це головуючого на комітеті [7].

Отже, законодавством передбачено достатні гарантії забезпечення права на доступ до публічної інформації. Проте, аналізуючи норми права, виникає питання, що містить «інформація щодо правотворчої діяльності». Задля усунення цієї прогалини потрібно законодавчо визначити її перелік.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Скакун О. Теорія держави та права : підручник. 2-ге вид. Київ : Алерта ; ЦУЛ, 2011. 520 с.

2. Про інформацію : Закон України від 2 жовтня 1992 року № 2657-XII / Верховна Рада України : офіційний вебсайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-вр#Text

3. Про звернення громадян : Закон України від 2 жовтня 1996 року № 393/96-ВР / Верховна Рада України : офіційний вебсайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-вр#Text

4. Про правотворчу діяльність : Закон України від 24 серпня 2023 року № 3354-IX / Верховна Рада України : офіційний вебсайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text

5. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13 січня 2011 року № 2939-V / Верховна Рада України : офіційний вебсайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text

6. Конституція України від 28 червня 1996 року / Верховна Рада України : офіційний вебсайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text

7. Про комітети Верховної Ради України : Закон України від 4 квітня 1995 року № 116/95-ВР / Верховна Рада України : офіційний вебсайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116/95-%E2%F0#Text

REFERENCES

1. Skakun O. Teoriia derzhavy ta prava : pidruchnyk. 2-he vyd. Kyiv : Alerta ; TsUL, 2011. 520 s.

2. Pro informatsiiu : Zakon Ukrainy vid 2 zhovtnia 1992 roku № 2657-XII / Verkhovna Rada Ukrainy : ofitsiinyi vebsait. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-vr#Text

3. Pro zvernennia hromadian : Zakon Ukrainy vid 2 zhovtnia 1996 roku № 393/96-VR / Verkhovna Rada Ukrainy : ofitsiinyi vebsait. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-vr#Text

4. Pro pravotvorchu diialnist : Zakon Ukrainy vid 24 serpnia 2023 roku № 3354-IX / Verkhovna Rada Ukrainy : ofitsiinyi vebsait. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text

5. Pro dostup do publichnoi informatsii : Zakon Ukrainy vid 13 sichnia 2011 roku № 2939-V / Verkhovna Rada Ukrainy : ofitsiinyi vebsait. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text

6. Konstytutsiia Ukrainy vid 28 chervnia 1996 roku / Verkhovna Rada Ukrainy : ofitsiinyi vebsait. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text

7. Pro komitety Verkhovnoi Rady Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 4 kvitnia 1995 roku № 116/95-VR / Verkhovna Rada Ukrainy : ofitsiinyi vebsait. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116/95-%E2%F0#Text

O. M. BODUNOVA, T. P. YATSYK. FEATURES OF IMPLEMENTATION OF THE RIGHT TO ACCESS TO INFORMATION REGARDING LAW-MAKING ACTIVITY (IN THE CONTEXT OF ARTICLE 6 OF THE LAW OF UKRAINE «ON LAW-MAKING ACTIVITY»)

The article examines the peculiarities of exercising the right to access to information on law-making activities in the context of Article 6 of the Law of Ukraine 'On Law-Making Activities. One of the key tasks of lawmaking in Ukraine is to adapt national legislation to international standards. This includes not only taking into account the provisions of universal international conventions, treaties and acts adopted by influential international organisations such as the UN, UNESCO, UNCITRAL, but also compliance with the principles and standards of the acquis communautaire, the legal system of the European Union.

This process includes harmonisation of Ukrainian laws with EU legal norms, as well as their implementation to ensure the same standards and approaches. Such adaptation should facilitate Ukraine's integration into the European legal space, which implies compliance with European principles such as the rule of law, human rights protection, economic freedoms, etc.

Recently, Ukraine has been paying more and more attention to lawmaking. Following the adoption of the Law of Ukraine 'On Lawmaking', which for the first time legally enshrined the lawmaking process in our country, guarantees of access to information on lawmaking are of great importance, and they allow making this process as transparent as possible.

The author describes the legislative guarantees of the right to access to information on lawmaking, namely: the obligation of lawmakers to provide and publish information on lawmaking in the manner, scope and timeframe(s) determined by law; access to meetings of representative lawmakers in the manner prescribed by Ukrainian legislation; 3) exercise of state and public control over the observance of the right to access to information on lawmaking; 4) determination of the legislative framework for lawmaking; and 5) determination of the scope of the right to access to information on lawmaking.

The author concludes that the legislation provides for sufficient guarantees of the right to access to public information. However, when analysing the provisions of law, the question arises as to what 'information on lawmaking activities' includes. In order to eliminate this gap, it is necessary to define its list by law.

***Keywords**: lawmaking, rulemaking, right to access to information, legal act, right to access to information on lawmaking, guarantees.*

Стаття надійшла до редколегії 30 вересня 2024 року